

АНАЛІТИЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

ЯКІ ШЛЯХИ ВИХОДУ ІЗ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ ОБИРАЄ ЄВРОПА?

Автор: Юрій Марусик

(мол. наук. співробітник)

Згідно з останніми данними агентства Frontex, що займається охороною зовнішніх кордонів ЄС, від початку 2015 року до Європи прибуло близько 800 тис. мігрантів, що незрівнянно більше, ніж у 2014 р. (219 тис.). Інформація ООН свідчить, що лише за жовтень 2015 р. Середземне море подолали 218 тис. шукачів притулку. Це підтверджує побоювання, що кінець літа не зупинив потік біженців, а із наближенням зими кризова ситуація продовжує загострюватись.

Внаслідок багатофакторності ситуації ³ масовим потоком шукачів притулку і Європейський Союз як наднаціональна структура, і кожна країна-член зокрема намагається формувати комплексні

підходи до вирішення проблем вимушеної міграції, які стосуються таких напрямів:

- процесу прийому та інтеграції шукачів притулку в конкретних країнах призначення;
- європейської міждержавної співпраці, зокрема у сфері контролю кордонів;
- політики щодо зовнішнього середовища, з якого надходять нові хвилі вимушених мігрантів.

Неформальним лідером та основним рушієм формування єдиної політики у цій сфері є

Німеччина та особисто канцлер А. Меркель. Країни Центральної Європи, які не поділяють історичної провини західних європейців внаслідок колоніального, імперського чи тоталітарного минулого останніх, не можуть дійти компромісу щодо шляхів виходу із цієї кризи. У різних країн свої інтереси та точка зору на шляхи вирішення кризи, але ми спостерігаємо політичну волю і цілеспрямованість у її вирішенні на рівні керівництва найвагоміших членів та наднаціональних структур ЄС. Так, 22 вересня 2015 р. міністри

внутрішніх справ країн ЄС прийняли план щодо перерозподілу 120 тис. біженців (згодом їх кількість довели до 160 тис.), який став важливим прецедентом ухвалення рішення

більшістю голосів замість одноголосного консенсусу. Незгода Угорщини, Чехії, Словаччини та Румунії була проігнорована.

Для підвищення ефективності роботи із тими мігрантами, які уже потрапили до місця свого призначення (а для більшості шукачів притулку це Німеччина), національна влада ФРН ухвалила нове міграційне законодавство, яке дозволить прискорити процес висилки нелегальних мігрантів та тих, хто не отримав статусу

«Заради стабілізації ситуації всередині ЄС політики змушені йти і на значні поступки сусідам, навіть всупереч задекларованим цінностям»

КОРИСНІ ЛІНКИ:

2015 UNHCR regional operations profile - Europe (*working environment*)
<http://www.unhcr.org/pages/4a02d9346.html>

Winter is coming: the new crisis for refugees in Europe (*«The Guardian»*)
http://www.theguardian.com/world/2015/nov/02/winter-is-coming-the-new-crisis-for-refugees-in-europe?CMP=share_btn_tw#comments

EUCO 26/15. Cover note (*European Council*)
<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/10/15-euco-conclusions/>

біженця. Документ передбачає і обмеження фінансової допомоги окремим групам мігрантів. Для впорядкування процесу прийому нових мігрантів європейські політики заявляють про необхідність загальноєвропейських реєстраційних центрів в Італії та Греції. З точки зору німецьких політиків, логічним продовженням цього процесу має стати автоматичне переспрямування їх у різні країни, але з цим знову не згодні представники центральноєвропейських країн.

Для захисту ззовні одним з ключових елементів є охорона кордонів Шенгенської зони. Заходи із їх посилення здійснюються окремими державами, які опинились на шляху мігрантів. Угорщина пішла в цьому питанні найдалі, побудувавши спеціальні паркани на кордонах з Сербією, Хорватією та Словенією, за що була розкритикована іншими країнами ЄС. Зовнішній контроль доповнюється введенням прикордонного контролю навіть між деякими країнами всередині Шенгенської зони. Крім цього, з 7 жовтня почалась друга, силова фаза військової операції в Середземному морі з протидії контрабандистам-перевізникам біженців, в ході якої ВМС отримали право зупиняти, обшукувати та конфісковувати судна в разі підозри перевезення нелегальних мігрантів.

На міжнародному рівні ЄС намагається послабити напруження, використавши міжнародні договори, в тому

числі й про реадмісію, та заохочувати чи примушувати до співпраці з деякими африканськими країнами у сфері повернення нелегальних мігрантів на батьківщину та покращення соціально-економічної ситуації в цих країнах.

Заради стабілізації ситуації всередині Європейського Союзу політики змушені йти і на значні поступки сусідам, навіть всупереч певним цінностям. Ключове значення для обмеження нових хвиль вимушених мігрантів має Туреччина. Ідея Євросоюзу полягає в тому, щоб скоротити потік біженців в ЄС за рахунок виділення Туреччині фінансової допомоги для покращення умов проживання біженців безпосередньо на території Туреччини. Серед іншого проект домовленостей передбачає посилення контролю кордонів Туреччини у тісній співпраці з Грецією, введення договору про реадмісію мігрантів, які потрапили до ЄС через територію Туреччини, та облаштувати життя та надати легальний статус для 2 млн. біженців із Сирії.

Але переговори із турецькою стороною ще ведуться. Крім фінансової допомоги, Туреччина наполягає на лібералізації візового режиму, з чим погоджується президент Європейської комісії. Крім цього, А. Меркель заявила про можливість відновлення переговорів щодо перспектив вступу Туреччини в ЄС. Перед європейськими політиками стоїть дилема важкого торгу із лідером,

якого європейці неодноразово звинувачували в авторитаризмі, порушенні прав і свобод власного населення, в застосуванні цензури та репресій. З огляду на очевидну тенденцію до подальшої централізації одноосібної влади в руках Р. Ердогана це може стати занадто високою ціною, особливо в разі недостатньої ефективності спільних дій із Туреччиною.

Таким чином, влада ЄС уже визначила основні напрями роботи та заходи щодо зменшення напливу вимушених мігрантів, їх прийому та повернення тих, хто не має права на міжнародний захист. Але попри комплексність підходу залишаються сторони проблеми, які не охоплені цими заходами. Це нестабільна ситуація на Близькому Сході та проблема інтеграції біженців після того, як вони витримали конфліктні ситуації на кордоні та всередині Європейського Союзу. ЄС як політична структура переживає не лише зовнішній виклик, а й кризу солідарності. Ця структура, як зазвичай, повільно намагається узгодити власні суперечності та виробити раціональний та всеохоплюючий підхід до виходу із кризи. Але шляхи вирішення проблеми з біженцями не можуть охопити всіх її сторін. Для того, щоб європейський проект успішно витримав цю кризу, європейцям потрібно піти на чергові значні жертви та подолати розбіжності, в тому числі й ціннісні.

Аналітичний дайджест містить короткий огляд аналітичних записок, експертних оцінок, оприлюднених у ЗМІ, наукових публікацій та інших інформаційних джерел щодо проблем міграції

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

Україна
79013 м. Львів
вул. С.Бандери 32Д
тел. +38 032 258 01 51

iiec@mio.k.lviv.ua